

## СТЕНОГРАМА

круглого столу на тему: "Актуальні завдання щодо вдосконалення законодавства з питань запобігання та протидії сексуальному насильству в зоні збройного конфлікту"

23 вересня 2020 року

Веде засідання заступник голови Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин ЯКОВЛЄВА Н.І.

ГОЛОВУЮЧА. Доброго дня ще раз усім! Ми маємо починати наш захід. Я дуже вдячна всім присутнім, всім, хто зголосився виступити та проголосити вступні промови. Ми сьогодні проводимо круглий стіл на платформі Zoom: "Актуальні завдання щодо вдосконалення законодавства з питань запобігання та протидії сексуальному насильству в зоні збройного конфлікту".

Дійсно, часто стається так, що ця тема не є широко дискутованою через певну табуованість у суспільстві. Проте, це ті базові завдання, які стоять перед нами і відповідно які ми маємо вирішити як у законодавчій площині, так, власне, і усвідомити всі ті практичні проблеми, які є у нас зараз. Тому ми вже проводимо серію заходів, що присвячені сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом. І відповідно в межах саме цього круглого столу ми зробимо акцент на актуальні законодавчі ініціативи.

Дійсно, ця проблематика сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, вона є достатньо важкою. І злочинці рідко отримують покарання, і... встановлюється соціальна справедливість щодо порушення цих, власне, аспектів.

Я хочу сказати, що сама проблема сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, вона має дві площини свого розгляду. Перший

спектр – це пов'язаний з практичною площиною і другий сектор пов'язаний з законодавчою площиною.

Насправді, якщо ми будемо про практичну площину, то перша проблема, яка у нас є, – ми не розуміємо кількості жертв, що постраждали від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, через обмежений доступ на тимчасово окуповані території. Тобто фактично зараз ми не маємо загального реєстру кількості цих жертв.

Друга практична проблема, яка існує зараз, – це безкарність. Безкарність тих злочинів, які відбуваються в межах сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. Оце якраз і є те головне завдання для врегулювання української законодавчої бази.

І, врешті-решт, третя практична проблема, яка у нас існує, це відсутність підтримки жертв конфлікту. Тобто наразі відсутні соціальні програми щодо підтримки, психологічної реабілітації і медичної реабілітації жертв, які, власне, були під сексуальним насильством, пов'язаним з конфліктом. Якщо ж ми все ж таки звернемося до законодавчої площини, то наша українське законодавство дійсно є недосконалим. І ми маємо ряд обмежень.

Зокрема, що нам потрібно зробити? Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, міжнародним правом визнається як елемент геноциду. Це те, що не закріплене в нас зараз у законодавстві, але це те завдання, яке стоїть перед нами.

Друге. За злочини, пов'язані із сексуальним насильством в межах збройного конфлікту, не передбачається амністія згідно міжнародного права. Відповідно це теж завдання, яке стоїть перед нами.

Українське законодавство обмежене ще й в тому, що, власне, Україна не ратифікувала Римський статут, і відповідно ми не маємо оцієї класифікації форм сексуального насильства, тобто не розділяємо його на зґвалтування, сексуальне рабство, примус до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізацію і інші форми сексуального насильства порівняної тяжкості.

Відповідно, якщо ми будемо мати цей розподіл, то тоді ми можемо визначити ступінь кримінального покарання за ці злочини, що саме стосуються цієї проблематики. Насправді парламент вже прийняв у першому читанні законопроект 2689, який присвячений імплементації нормам міжнародного кримінального права. І відповідно, дякуючи аналітичній підтримці ..... ООН, а також місії ООН з прав людини, ми будемо вносити правки, які саме будуть визначати окремою статтею сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом.

Насправді саме питання сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, воно має розглядатися комплексно. Відповідно ми маємо прийти до трьох рішень: це вдосконалення законодавчої бази, це програма підтримки жертвам насильства, це стосується і медичної, і психологічної допомоги, і врешті-решт те, що стосується ..... площини, це запровадження превентивних механізмів, формування культури у Збройних Силах, у правоохоронних органах, що, власне, ці злочини дійсно караються найвищим чином в межах міжнародного кримінального права.

Я хочу сказати, що сьогодні у нас буде ще декілька вітальних слів і буде декілька виступів. Регламент виступів у нас буде до 10 хвилин. І відповідно я вже далі хочу передати вітальні слова іншим представникам нашої дискусії, а усім нам бажаю продуктивної і плідної співпраці.

Тож зараз я запрошую до слова Тобіас Тиберга – Надзвичайного і Повноважного посла Швеції в Україні. Пане Тобіас, вам слово.

ТИБЕРГ Т. Дякую. Дуже дякую Неллі.

Що стосується процедури. Чи зараз відбувається переклад і чи він синхронний, чи послідовний? Він синхронний. І ми попросимо пані Неллі і учасників обрати український канал, тобто російськими тут позначений і ви будете синхронно слухати переклад у вкладці "Переклад".

Перш за все хочу подякувати Комітет Верховної Ради з прав людини. І також хотів би, особливо висловити подяку пані Яковлєвій за її лідерство і за роботу в цьому дуже важливому аспекті.

В цьому році, як ми уже казали, напевно, ми будемо про це говорити ще декілька разів в ході сьогоднішньої, ми відзначаємо 20-ту річницю історичної Резолюції Ради безпеки ООН 1325, яка встановлює важливу базу, основу міжнародного законодавства, що стосується всіх питань щодо жінок, миру та безпеки.

Багато чого досягнуто було за ці 20 років. Але ми, звісно, повинні продовжувати працювати над тими величезними викликами, які залишаються. І сексуальне насильство у зв'язку з конфліктами в зонах конфлікту – це, звичайно, один з найсерйозніших викликів війни. І те, що ми спостерігаємо в усьому світі, це впливає на жінок, на чоловіків, на дівчат і на хлопців, і напевно є такий конфлікт у світі, де сексуальне насильство не є однією з основних проблем і найважливіших викликів у сфері прав людини. І дуже надихає мене те, як представника країни, яка, власне, представляє феміністичну зовнішню політику, я дуже радий бачити, що Верховна Рада України сприймає цю проблему серйозно, бо вона насправді дуже серйозна.

І хочу вам наголосити, що Швеція залишає це, зберігає свої зобов'язання, дійсно, співпрацювати з Україною разом з агенціями ООН у партнерстві з ООН Жінки, з Верховним комісаром з прав людини і з усіма організаціями, які працюють в Україні над подальшою імплементацією Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 в Україні.

Отже, я не буду зараз вдаватися в деталі щодо законодавчої роботи, яку необхідно провести, ви знаєте це краще значно ніж я, і це очевидно, але хотів би сказати, що паралельно із розробкою законодавства, яке необхідно провести, щоб ви, пані Яковлєва, і ваші колеги над цим працювали, і ще один дуже важливий елемент для забезпечення захисту прав усіх, хто постраждав внаслідок конфлікту – жінок, чоловіків, дівчат і хлопців, для того, щоб

гарантувати їхні права, дуже важливо забезпечення виконання законодавчих положень, так само, як наявність самого законодавства.

І, отже, державні програми, які забезпечують те, що законодавство, над яким працюєте ви і ваші колеги в Раді, ці закони мають бути імplementовані і необхідно виділяти ресурси для того, щоб проводити навчання розбудови спроможності, залучати усі державні відомства і міністерства, і Збройні Сили, сили безпеки в Україні.

Я також хотів скористатися цією нагодою, хоча це не є безпосередньою темою нашої дискусії сьогодні, але я хотів дещо сказати про залучення і участь жінок.

Україна – це країна, що знаходиться в ситуації конфлікту. І я хотів би підкреслити, що дуже важливо забезпечити те, щоб жінки могли ставати активними учасниками процесу розв'язання конфлікту в Україні. Не лише йдеться про права жінок на... тобто захист прав жінок згідно із законодавством, жінок, які постраждали внаслідок конфлікту, але також важливо забезпечити активне залучення жінок на всіх етапах розв'язання конфлікту, у процесі переговорів зокрема.

Отже, ми спостерігали дуже велике позитивне залучення керівництва держави, яка працює над тим, щоби розв'язати конфлікт в Україні, ми бачимо, що уряд України, що держава стикається з дуже складними викликами, і ми б хотіли закликати керівництво держави, забезпечити активну участь жінок на всіх рівнях і у всіх аспектах зусиль, що докладаються для розв'язання конфлікту в Україні.

Законопроект, який ми сьогодні обговорюємо, націлений на те, щоб імplementувати положення міжнародного кримінального і гуманітарного права у контексті сексуального насильства в зоні конфлікту і підсилити спроможності і командування військових сил, і окремих осіб, і забезпечити відповідальність. Швеція готова долучитися, поділитися експертним досвідом. І, зокрема, я хотів би сказати про скандинавський центр гендерних

і військових операцій. Це вважається експертним центром передовим з тих питань, які ви сьогодні обговорюєте.

І я вважаю, що також важливо наголосити на питанні розбудови спроможності і навчання в організаціях, які працюють у сфері безпеки.

І я не буду забирати більше часу, тому що нас чекає цікава і важлива дискусія сьогодні. Тож хочу вам ще раз подякувати, пані Яковлєвій, нашим колегам і Комітету Верховної Ради з прав людини, хочу подякувати всім депутатам українського парламенту за їхнє залучення і за роботу у напрямку забезпечення прав людини в Україні. Також хочу скористатися нагодою і подякувати партнерам ООН Жінки і Верховному комісару з прав людини, представництву в Україні. Дякуємо за ваше активне залучення до вирішення роботи у цьому напрямку.

Сексуальне насильство і підтримка постраждалих від цих злочинів дуже важлива. Ми повинні зробити все необхідне для того, щоб забезпечити захист прав цих людей. Дуже дякую і з нетерпінням чекаю подальшої дискусії.

ГОЛОВУЮЧА. Щиро дякую, пане посол, за участь у нашому ..... заході. Я знаю, що завжди позиція Швеції щодо гендерних і феміністичних питань є проактивною. І ми дуже раді підтримці з вашої сторони, і дуже це цінуємо.

Зараз я хочу надати слово нашому вільному партнеру комітету Денісовій Людмилі Леонтіївні – Уповноваженій Верховної Ради з прав людини. Прошу, Людмила Леонтіївна.

ДЕНІСОВА Л.Л. Дякую дуже.

Шановна пані Неллі, шановні учасники заходу! Перш за все, я, безумовно, вам вдячна за те, що ви піднімаєте дуже таку складну тему і сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту це ще стає однією

можливістю цих ворогів порушувати права, в тому числі недоторканності наших громадян.

Хто саме страждає? Безумовно, страждають перш за все звичайні люди, мешканці, це жінки, діти і в тому числі чоловіки, це теж. Чому ми говоримо "в тому числі і чоловіки"? Ми знаємо, що було два повернення з полону з Донецької та Луганської областей, це які відбулися в 19-му році в грудні, да, наприкінці року і в тому числі в квітні 20-го року, і всі ці люди майже свідчать про те, що теж до них була соціальна наруга. І тому це важливо перш за все, щоб кожний злочин був зафіксований, кожний злочин був розслідуваний і в тому числі обов'язково надана, як ви вже говорили в своєму вступному слові, ..... реабілітація цих жертв насильств. Тому що, так, будемо шукати кривдника, будемо шукати злочинця, але якщо ми не допоможемо саме людині, яка постраждала внаслідок таких дій, то це не принесе в тому числі і якоїсь допомоги цій людині, яка постраждала.

Безумовно, ми дуже підтримуємо, що законодавець вже в першому читанні прийняв законопроект як про військові злочини, як ми його всі називаємо, це ви вже назвали, 2689. Ми свою позицію надсилали до Комітету правоохоронної діяльності, я розмовляла особисто з Денисом Монастирським з цього питання. Сказала, що у нас, ми, безумовно, підтримуємо це, тому що це намагання приведення нашого законодавства до європейських стандартів. Ще не ратифікувавши Римський статут, ми вже імплементуємо своє законодавство до цих норм, які там затверджені і до яких нам треба дійти ще.

Але у нас все ж таки є такі застереження, скажемо так, тому що запропонована редакція законопроекту, вона ж все-таки передбачає зворотну дію щодо цих вчинків, які були зроблені, тобто до цього вступу закону. Але ми знаємо в тому числі міжнародну практику, яка говорить про те, що це можливо, і ми вивчали практику в тому числі і Боснії, яка говорить про те, що це можливо все ж таки притягнути до відповідальності цих злочинців. І, безумовно, стаття 58 Конституції у нас по-іншому говорить і я думаю, що

через дискусію, яка в тому числі буде проведена і сьогодні, і в тому числі із залученням міжнародних експертів, ми знайдемо той шлях, зробимо всі необхідні кроки і законодавчі, і потім для того, щоб реалізувати той закон, який буде прийнятий, я переконана, парламентом, в житті.

Тому, безумовно, що ухвалення закону в Україні закріпить, в тому числі в Кримінальному кодексі, такі відповідні найтяжчі злочини: агресію, геноцид, воєнні злочини і злочини проти людяності. Тому що це головне, тому що наші права і свободи нам потрібно не тільки наголошувати, а й захищати.

І я вважаю, що така ваша принципова позиція, яка сьогодні висловлюється, яка зараз буде в тому числі, я вважаю, що кожним доповідачем підтримана, вона нам дасть можливість говорити про те, що кожен злочинець буде покараний і кожна людина, яка є жертвою такого насильства, буде підтримана і державою в тому числі.

Дякую вам за цей захід, дякую за залучення. Успіхів.

ГОЛОВУЮЧА. Людмила Леонтіївна, дуже дякую вам за виступ. Дійсно, ви наголосили на таких дуже важливих аспектах з приводу невідворотності покарання або ж його відворотності. Якраз я знаю, що цей законопроект, в будь-якому випадку ми будемо розглядати і будемо працювати у тісній співпраці з Комітетом правоохоронної діяльності. І зараз у нас присутній Захарченко Володимир Васильович, тому, власне, члени цього комітету теж в курсі нашого сьогоднішнього обговорення. Ще раз дякую вам за виступ.

Хочу надати слово нашому теж вірному партнеру і вітаю новопризначену голову Офісу ООН Жінки в Україні – Еріка Квапілова. Будь ласка, запрошую вас до слова.

КВАПІЛОВА Е. Велике дякую. Для мене це велика честь тут бути і мати можливість бути частиною цього дуже важливого обговорення.



І я хочу почати з того, щоб поздоровити Комітет парламенту з прав людини з тим, що вони організували цю зустріч з такими поштенними учасниками та важливою дискусією. Були значні за минулі роки зсуви щодо визнання сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, як порушення прав людини, що вважалося неминучим серйозним порушенням, серйозним злочином. З 2008 року, коли вперше рішення Ради безпеки ООН щодо Резолюції щодо сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, визнано як тактику ....., ми зареєстрували 4 ще резолюції, які зосереджуються на попередженні та відповіді на сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом. Але також і Резолюції, яка спрямована на покращення реакції системи ООН на сексуальне насильство в зонах конфлікту, враховуючи призначення спеціального представника щодо сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, в системі ООН.

І як ми знаємо, вийшла нещодавно Резолюція ООН щодо сексуального насильства в зоні конфлікту, що була прийнята минулого року, закликає до правосуддя, відповідальності та підходу, що зосереджений на постраждалих. І це ключовий аспект нашої дискусії.

Сьогодні важливо наголосити, що не зважаючи на те, що певний процес по всьому світу і було зроблено, все ще лише декілька існує прикладів того, як злочинці були покарані за цей злочин. І все ще сексуальне насильство в зонах конфлікту продовжує бути повсюдним.... Цитата... відповіді від урядів та міжнародних спільнот є недостатніми, скандально... безвідповідальними навіть тим, що... теж відповідальні за це. Це можуть бути сильні слова, але така ситуація, як пан шведський посол вже підкреслив, що частина проблеми полягає в тому, що жінки продовжують бути виключені з мирних переговорів. І через це дуже маловірогідно, що справедливість та репарації до постраждалих будуть включені в процесі примирення.

Сьогодні наголошується важливість криміналізації та покращення програми для жертв, постраждалих від сексуального насильства під час

конфлікту. Але важливо враховувати посилення участі жінок в офіційному процесі примирення... має, на мою скромну думку, теж бути обговорено в контексті роботи Тристоронньої контактної групи.

Ми хочемо похвалити уряд України, який взяв на себе зобов'язання і вже зробив важливі кроки щодо подолання сексуального насильства в зонах конфлікту за допомогою впровадження змін до Кримінального кодексу, але також підкреслює ..... в наявному національному плані 2035. Але, як ми всі знаємо, ще багато чого треба зробити, особливо в плані підтримки постраждалих та надання їм доступу до правосуддя і попередження повторення цього злочину. І, як вже було сказано, це дуже важливий пункт обговорення. Захисники прав та активісти в Україні вже надали докази щодо сексуального насильства, пов'язаного конфлікту в Україні. Ця інформація буде озвучена тут сьогодні. Хочу сказати ще раз, що ми готові приєднатися до них у процесі приведення законодавства цього плану з міжнародними практиками та підтримку глибинних програм, що допомагають постраждалим.

І наостанок. .... із офісом ..... щедрою підтримкою уряду Швеції. І хочу підкреслити, що ООН Жінки і я завжди готова підтримати національних партнерів в Україні в їх зусиллях боротися у їх боротьбі із боротьбою з цим аспектом гендерної дискримінації, як і інші.

Велике дякую і ми з нетерпінням чекаємо подальшої дискусії. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пані Еріка, вам за виступ. Рада вітати вас зі вступом на посаду. Дійсно, діяльність ООН переоцінити у сфері сексуального насильства пов'язаного з конфліктом дуже важко, виробити дуже важливу справу і, власне, на дуже гарантованих і концептуальних засадах.

Ми, власне, з вами переходимо від вітальних слів. Ще раз хочу подякувати усім представникам, які виступили з вітальним словом, до

виступів. Регламент виступів у нас – до 10 хвилин, тому я прошу усіх виступаючих спікерів вкладатися у цей час.

Тож запрошую до слова Кориневича Антона Олександровича – Постійного представника Президента в Автономній Республіці Крим. Чи є у нас Антон Олександрович? Давайте, мабуть, я поки що не бачу Антона Олександровича на зв'язку.

Тоді, якщо можна, ми перейдемо до наступного спікера і потім повернемося, коли Антон вийде на зв'язок.

Відповідно тоді Щербау Уладзімір – голова відділу з права на фізичну недоторканність і права людини в контексті збройного конфлікту Моніторингової місії ООН з прав людини. Запрошую вас до слова.

ЩЕРБАУ У. Доброго дня, шановні учасники круглого столу. Від імені Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні хотів би подякувати за можливість взяти участь в цьому заході і пані Яковлєвій, та Комітету з прав людини, а також амбасаді Швеції та колежанками з структури ООН Жінки.

Як вам відомо, починаючи з 2014 року, наша місія документує випадки сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, щодо чоловіків та жінок по обидва боки від лінії зіткнення. Зґвалтування, нанесення ударів та ураження електричним струмом в області статевих органів, примусове оголення, погрози зґвалтуванням жертв та їх близьких застосовуються для того, щоб покарати та принизити жертви чи змусити їх зізнатися. Найчастіше це відбувається в контексті свавільних затримань.

У лютому 2017 року ми опублікували тематичну доповідь про цю жахливу практику. Інформацію про нещодавні випадки сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, можна знайти у нашій доповіді, яка була опублікована у березні цього року. Відомо, що сексуальне насильство в умовах конфлікту є серйозним порушенням прав людини, яке також може вважатися воєнним злочином. Боротьба з ним вимагає, крім іншого належну правову базу. Спільно зі структурою ООН Жінки ми підготували і направили

до Верховної Ради наші пропозиції щодо внесення відповідних змін до Кримінального кодексу, а саме відділення сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, в окремий склад злочину. Ми також запропонували відповідне формулювання. Зрозуміло, що ці зміни не вирішать проблему сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, самі по собі, але вони дозволять ефективніше розслідувати скоєні злочини і запобігати новим. Наша місія буде вельми вдячна, якщо Верховна Рада приділить цим пропозиціям належну увагу.

Наостанок хотів би підкреслити, що кримінальне переслідування осіб, підозрюваних в скоєнні сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, є хоч і центральним, але невичерпним вирішенням цієї проблеми. Як казала пані Яковлева, ефективний захист жертв сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, включаючи комплексну соціальну підтримку, є життєво необхідним. Можливо, запровадження такої підтримки не вимагає спеціальних законодавчих змін і може бути вирішено на рівні уряду.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дуже дякую вам за ті тези, які ви озвучили. Дуже дякую Моніторинговій місії ООН, власне, за ту роботу, яку вона робить, і ті звіти, які ви робите, ми, звичайно, беремо до уваги. Я думаю, що частина з них все ж таки буде прийнята парламентом у контексті питань щодо законодавчого врегулювання. Ще раз дякую.

І запрошую до слова Левченко Катерину Борисівну – Урядовий уповноважений з питань гендерної політики, постійного нашого партнера комітету. Пані Катерино, запрошую вас до слова.

ЛЕВЧЕНКО К.Б. Дякую, пані Неллі.

Доброго дня шановні учасники, шановні учасниці круглого столу! Дякую, пані Неллі, вам за ініціативу і організацію цього важливого заходу, тому що це не перший круглий стіл, який ми проводимо або проводиться в

Україні з цієї тематики. Але наша робота і практика, вони показують, що ця тема, яка має знаходитися постійно у центрі уваги і парламенту, і уряду, і міжнародних, і громадських організацій, тому що політика має розвиватися, дії уряду втілюватися в життя, законодавство створюватися і вдосконалюватися. І без таких зустрічей і обговорень ми будемо просуватися набагато повільніше.

Пані Еріка, я вас вітаю на новій посаді. Мені дуже приємно, що саме ви тепер у нас будете представляти ООН Жінки і керувати цим офісом в Україні. Наше багаторічне знайомство, я думаю, буде гарною запорукою успіху у співпраці, у продовженні співпраці, таким постійним надійним партнером, яким для уряду є ООН Жінки.

Вибачте, я маю обрати інший канал мовний, мені кажуть. Що я маю обрати?

ГОЛОВУЮЧА. Ви маєте обрати там, де після запису...

ЛЕВЧЕНКО К.Б. Я думаю, так. Тепер нормально мене чути? Добре, бо йшов одночасний переклад.

Тож я бажаю вам плідної роботи тут і нашого спільного продовження діяльності з усіма партнерами. Тим більше, що, дійсно, ООН Жінки при підтримці уряду Швеції були тими піонерками, які спільно з міжнародною експерткою пані Хумою Хан, вона також бере участь сьогодні в нашому заході, підготували Стратегію запобігання та протидії сексуальному насильству, пов'язаному конфлікту в Україні. І я мала честь брати участь як національна експертка у підготовці цієї стратегії. І саме завдяки такій роботі, яка була зроблена на запит уряду, в оновленому Національному плані дій на виконання Резолюції Ради безпеки ООН 1325 у 2018 році з'явилась низка заходів і завдань, які були присвячені запобіганню та протидії сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом. Такі завдання є в усіх розділах плану і стосуються і проведення досліджень, і координації та підготовки кадрів, і

участі жінок у встановленні миру, захисту жінок і дівчат, які постраждали від конфліктів, а також в розділі, який присвячений моніторингу та ..... І якраз такий підхід показує, що протидія сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом, є комплексною роботою, яка стосується не тільки вдосконалення законодавства (про це трохи пізніше), але й координації зусиль, і налагодження системи надання допомоги постраждалим, і підготовки кадрів.

Чимало запланованого в чинному Національному плані 1325, виконано. Наведу декілька прикладів. Міністерством оборони розроблено проекти нормативно-правових актів, які зараз знаходяться на погодженні в центральних органах виконавчої влади. Це і проект Указу Президента "Про рішення Ради національної безпеки і оборони "Про Національну стратегію із захисту цивільного населення у збройних конфліктах на період до 2030 року".

Підготовлено проект Статуту Збройних Сил України, до якого включені норми щодо недопущення дискримінації за ознакою статі та сексуального насильства. На запит Міністерства внутрішніх справ при підтримці ООН Жінки в 2019 році було здійснено переклад індикаторів для раннього виявлення сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. І ми дуже чекаємо пропозицій щодо адаптації тих індикаторів до українського контексту. Саме для цього ООН Жінки нанімали на початку 2020 року міжнародну експертку. І як уряд ми очікуємо результатів цієї роботи для того, щоб можна було потім такі індикатори включати в практичну роботу перш за все інституцій сектору безпеки та оборони.

Вже на стадії завершення знаходяться підготовлені колективом українських авторів, при підтримці уряду Швеції та ООН Жінки, методичні рекомендації щодо впровадження гендерних підходів в освітній процес вищих навчальних закладів сектору безпеки та оборони. Це дуже важлива робота, яка проведена українськими освітянами, українськими вченими для того, щоб уніфікувати викладання тематики, пов'язаною з гендерною рівністю, пов'язаною з протидією сексуальному насильству в умовах

конфлікту або гендерно зумовленому насильству. І що важливо, при підготовці цих методичних рекомендацій були використані чималі нароби, які були зроблені спільно з міжнародними громадськими організаціями. А також вони робили це для того, щоб цей процес був у вищих навчальних закладах уніфікований, щоб ми могли, дійсно, мати підготовлених фахівців, які працюватимуть в секторі безпеки та оборони і які були б обізнані обов'язково із всією тематикою. Розділи, які присвячені питанню сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом, є в тих методичних рекомендаціях.

Але водночас я маю зазначити, що чимало завдань, які містилися в чинному... і містяться в чинному національному плані дій, вони переходять до проекту нового плану дій, який розробляється до 2025 року. І один з чинників того, що не всі завдання виконані, є якраз необхідність прийняття законодавства і внесення змін до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів України для того, щоб ввести цей концепт сексуального насильства, пов'язаного із конфліктом. І той законопроект, який напрацьований і є у Верховній Раді, 2689, про нього вже згадували шановні виступаючі, в тому числі пані Людмила Денісова, він є дійсно дуже важливим.

Тут я можу не погодитися із попереднім виступаючим в тому, що багато чого можемо зробити без змін законодавства. Ну, може ми можемо зробити, але без змін в законодавство не все ми можемо зробити. Нам потрібні чіткі визначення, тому що питання термінології таке, може, далеке від надання безпосередньої допомоги постраждалим від сексуального насильства, воно тим не менше є дуже важливим у контексті всієї роботи, яка проводиться,

Визначення сексуального насильства, пов'язаного із конфліктом, міститься в низці статей, які запроваджує законопроект 2689, і апарат Урядової уповноваженої брав участь і в громадських обговореннях цього законопроекту і надавав свої пропозиції до нього. Ми провели таку зустріч з

представниками Комітету законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, а також суддями Верховного Суду України для того, щоб ще на етапі розробки законопроекту і закону зробити його таким, який би потім могли імплементувати судді і були надані такі дуже конкретні і водночас суттєві пропозиції.

Тож підтримуємо важливість прийняття цього закону і дуже очікуємо на те, що це відбудеться якомога швидше.

І на останнє я хочу сказати, що наразі йде процес розробки нового національного плану дій на виконання Резолюції ради безпеки ООН 1325. Багато хто з учасників та учасниць сьогоднішнього заходу задіяні до цієї роботи. І ця робота велася від самого початку дуже інклюзивно в активній співпраці з громадянським суспільством, з проведенням регіональних консультацій, які стосувались як оцінки стану реалізації чинного плану дій, так і збирання пропозицій до нового плану. І такий план сьогодні готується на основі підходу, який ми називаємо results-based management.

Мета, як сьогодні вона сформульована... Чому ми хочемо прийняти новий такий план? Ми хочемо, щоб в Україні було створено умови для забезпечення принципу рівних прав та можливості жінок і чоловіків у подоланні конфліктів, встановлення миру і безпеки в постконфліктному відновленні у протидії безпековим викликам, а також запобіганні і протидії гендерно зумовленому і сексуальному насильству пов'язаному з конфліктом. Та тема буде червоною стрічкою проходити через новий план дій. Тоді я бажаю всім такої плідної роботи. Ще раз хочу подякувати за координацію зусиль різних гілок влади, різних інституцій, яка робиться парламентським Комітетом прав людини і безпосередньо пані Неллі Яковлевою, і хочу проінформувати, що 2 вересня Кабінет Міністрів затвердив своєю постановою Положення про Координаційну комісію з питань взаємодії органів виконавчої влади щодо формування політики та забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків під головуванням віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції пані Ольги



Стефанішиної. І ця комісія якраз є тим майданчиком, тим безпосереднім інструментом, який допоможе нам також координувати роботу з боку виконавчої влади і впроваджувати ті плани, приймати в роботі ті заходи, які є необхідними для того, щоб протидіяти насильству.

Тож дякую ще раз. Хочу сказати, що відкриті до співпраці. І дякуємо всім за таку хорошу співпрацю.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам, пані Катерино, за виступ. Дякую за те, що ви так ґрунтовно, різнобічно і концептуально окреслили роботу уряду, яка проводиться саме в цьому секторі.

І, власне, ми переходимо ще до однієї представниці уряду. Я запрошую до слова Ревук Ольгу Миколаївну – заступника міністра соціальної політики з питань європейської інтеграції. Пані Ольго, прошу вас до слова.

РЕВУК О.М. Доброго дня всім учасникам даного заходу! І, користуючись нагодою, я хочу привітати вас, пані Неллі, і подякувати за запрошення і за організацію даного заходу. За те, що ви турбуєтесь і безпосередньо займаєтесь щодня даними питаннями.

З нашої сторони мені хотілося б з приводу промови, мабуть, почати з того, що сексуальне насильство, особливо насильство, пов'язане із збройним конфліктом, довгий час було і в значній мірі воно продовжує бути оповите мовчанням, на жаль. Управління Верховного комісара ООН з прав людини оприлюднило детальний звіт щодо порушень прав людини на тимчасово окупованій території та зоні проведення операцій Об'єднаних сил, в якому зазначаються факти сексуального насильства. Тому ми не повинні замовчувати цю проблему сексуального насильства в умовах збройного конфлікту і ми не можемо робити вигляд, що її не існує. Адже саме через брак інформації більшість постраждалих від соціально-негативних явищ, злочинів, не можуть отримати таку часом насправді дуже необхідну для них допомогу.

Боротьба із сексуальним насильством у збройних конфліктах вимагає міждисциплінарних зусиль. Об'єднуючи експертну оцінку в різних галузях, таких як охорона здоров'я, гендерні дослідження, соціальний захист, правоохоронна діяльність, права людини, етика, політологія, історія і так далі, необхідно зауважити, що в умовах збройного конфлікту на сході України сексуальне насильство не має ні національних, ні етнічних меж. Представники та представниці різних етнічних груп страждають від сексуального насильства в однаковій мірі. І для злочинців, які скоюють протиправні діяння, не має значення стать, вік, етнічна чи національна належність, певні релігійні переконання.

І варто також наголосити, що кривдниками сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, інколи виступають не лише чоловіки, а і жінки. Важливим кроком у протидії сексуальному насильству, пов'язаному зі збройним конфліктом, стало схвалення у квітні 2019 року Радою безпеки ООН Резолюції по запобіганню сексуального насильства під час збройного конфлікту.

Відповідно до резолюції Рада безпеки ООН закликає сторони забезпечити, щоб домовленості щодо припинення вогню та мирні домовленості, місцеве положення, в яких сексуальне насильство в конфліктних та в постконфліктних ситуаціях кваліфікувалось би як заборонений акт, а також забезпечити присутність і конструктивну участь жінок у політичних процесах та процесах відновлення миру в частинах східних областей. В першу чергу документ направлений на забезпечення відповідальності за подібні злочини.

Кабінетом Міністрів України було затверджено два надзвичайно важливих документи – це Національний план дій з виконання Резолюції Ради безпеки ООН 1325 "Жінки, мир, безпека", Національний план дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок ..... періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації

щодо жінок на період до 2021 року. Ті документи, вони визначають конкретні заходи з запобігання гендерного зумовленого насильства в умовах збройного конфлікту на території України.

Розпочата робота з адаптації міжнародного протоколу з документування та розслідування сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. Структура ООН Жінки, документ було перекладено українською мовою. Мінсоцполітики надіслало його до центральних органів виконавчої влади, до сектору безпеки і оборони. В Україні все же відсутня, на жаль, цілісна система запобігання та протидії сексуальному насильству, пов'язаного з конфліктом, що включає в свою чергу аналіз законодавства на предмет відповідності вимогам міжнародного кримінального права в частині запобігання та протидії сексуальному насильству, пов'язаному з даним конфліктом, який має місце бути. І визначення складових злочинів, видів відповідальності, правил процедур та доказів, визначення суб'єктів взаємодії у сфері запобігання та протидії сексуальному насильству в умовах конфлікту. Механізм їхньої взаємодії важливий. Проведення навчань з питань застосування міжнародного протоколу з документування та розслідування сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. Визначення також відшкодувань, на які мають право постраждалі від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, та документування шкоди.

В рамках реалізації Національного плану дій з виконання Резолюції Ради безпеки ООН 1325 Мінсоцполітики у співпраці з центральними органами виконавчої влади, сектору безпеки та оборони, було розроблено моніторингову картку щодо участі жінок у встановленні миру та запобіганню конфліктам. Моніторингову картку надано для роботи силовим відомствам. І також варто зазначити, що Міністерством соціальної політики спільно з Координатором проектів ОБСЄ в Україні було реалізовано проект-відповідь на загрозу соціальній безпеці внаслідок конфлікту. В рамках проекту було розроблено навчальний посібник і курси з питань психологічної реабілітації населення, яке постраждало внаслідок конфлікту, навчально-методичний

посібник для фахівців сектору безпеки "Жінки, мир, безпека". Проект навчально-методичного посібнику для фахівців сектору безпеки пройшов апробацію та надану його для використання в роботі фахівців.

Проведено та опубліковано дослідження ОБСЄ щодо Національних планів дій з виконання Резолюції Ради безпеки ООН 1325. Також у межах цього проекту було розроблено нормативно-правові акти щодо механізму перенаправлення особи, яка постраждала від гендерного зумовленого насильства з фокусом на випадки, що спричинені збройним конфліктом, соціального захисту та психологічної реабілітації демобілізованих, комплексної реінтеграції демобілізованих у місцеві громади із залученням представників соціальних правоохоронних та військових структур, та стандартизації соціальних послуг постраждалим від гендерного насильства. Ці нормативно-правові акти мають бути прийняті на рівні Верховної Ради чи Кабінету Міністрів України після вже ратифікації Стамбульської конвенції.

Поряд з цим не варто забувати, що великий обсяг роботи необхідно виконати в частині вдосконалення та наповнення безпосередньо українського законодавства, щоб воно було узгоджено положеннями щодо запобігання протидії відповідальності за сексуальне насильство, яке пов'язано з конфліктом, а також розробити і передбачити можливості й шляхи відшкодування шкоди особам, які постраждали.

Для ефективної протидії сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом, необхідно, на нашу точку зору, по-перше, внести зміни до Закону України "Про застосування амністії в Україні", про що вже говорилося і вами безпосередньо, пані Неллі, про неприпустимість амністії для осіб, які підозрюються або обвинувачуються, або засуджені за вчинення військових злочинів, злочинів проти людяності або грубих порушень прав людини, в тому числі пов'язаного з конфліктом і з сексуальним насильством.

Також необхідно розробити низку нормативних актів сектору безпеки і оборони і щодо безпосередньо, як ми вбачаємо, це мають бути критерії компетентності працівників судових, прокурорських, слідчих органів,

співробітників поліції у частині знань та навичок з протидії сексуальному насильству; притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності у випадку вчинення ним дисциплінарного проступку, пов'язаного із сексуальним насильством; в порядку ідентифікації і документування та розслідування випадків обумовленого збройним конфліктом сексуального насильства та направлення постраждалих осіб до відповідних установ за отриманням необхідної допомоги.

Також варто зазначити про порядок проведення та документування результатів медичного обстеження осіб, які постраждали від сексуального насильства, і процедур та протоколів з пост-контактної профілактики ВІЛ для осіб, які пережили сексуальне насильство, і застосування практики у жіночих консультаціях, притулках, кризових центрах, центрах соціальної і психологічної допомоги та інших службах підтримки постраждалим особам.

Крім того, варто визначити обсяг репараційних виплат та уповноважений орган, який буде займатися такими виплатами. Встановити мінімальний розмір такої виплати, можливо, так, треба це питання ще, звичайно, обговорювати. І прописати певну процедуру, відповідно до якої буде здійснюватись ..... потерпілим особам.

На виконання Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів, Міністерством соціальної політики за участю центральних органів виконавчої влади, Урядовим уповноваженим з питань гендерної політики було розроблено проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо зміни встановленого порядку притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Проектом акта пропонується внести зміни до Кодексу про адміністративні правопорушення, які передбачають притягнення військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів до відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі на загальних підставах. Це сприятиме посиленню захисту прав членів сімей військовослужбовців, поліцейських і інших категорій осіб, які наразі несуть відповідальність за вчинення домашнього насильства за дисциплінарними статутами.

І разом з тим варто зазначити, що значна кількість принципово важливих питань вимагає напрацювання і вимагає наших узгоджених позицій різних інституцій про те, що говорила і Левченко, що тут важлива наша консолідація, наша співпраця в результативному і правильному вирішенні всіх цих завдань.

На цьому я буду закінчувати. Я дякую вам за увагу і дякую ще раз за організацію даного заходу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам, пані Ольга, за те, що знайшли час взяти участь в нашому обговоренні. Дякую за те, що ви змістовно представили позицію Міністерства соціальної політики, а також багато приділили уваги саме міжнародному аспекту в тому числі і резолюції ООН.

Тому тут я хочу передати слово Хумі Хан – старшій радниці з питань захисту жінок Місії ООН в Південному Судані. Пані, прошу вас до слова.

ХУМА ХАН. Добрий день усім! Я рада бути з вами сьогодні на цьому заході. І я вітаю парламент і всіх спеціалістів, які залучені до розробки цієї стратегії. Я рада спостерігати за вашою роботою, тому що я також мала честь долучатися до розробки певних ініціатив відповідних. Я маю сказати, що я дуже рада спостерігати те, що відбувається, і я бажаю найкращих вам успіхів у імплементації реалізації цієї роботи.

І я хотіла би поділитися певними нашими викликами, виходячи з досвіду моєї роботи у різних складних регіонах і які можуть виникати... виклики у країн таких, як Україна.

Попередні виступаючі говорили про забезпечення відповідальності. Безумовно, це найголовніше для реалізації цієї стратегії, тому що у багатьох країнах, коли ми намагаємося працювати з проблемами, пов'язаними з сексуальним насильством в ситуації конфліктів, ми стикаємось з багатьма проблемами, коли ми намагаємося забезпечити відповідальність і підзвітність цих злочинців, тому що їх можуть захищати там якісь люди, які займають високі посади або вони самі можуть уникати відповідальності. І в різних контекстах, тому що сексуальне насильство в контексті конфліктів може бути частиною стратегії ведення війни, власне, люди можуть це робити за наказом. І ті самі люди, які надавали такі команди, потім захищають їх від переслідування. Тобто знову-таки підзвітність і відповідальність мають бути основним напрямком роботи, без цього дуже важко забезпечувати подальший прогрес щодо впровадження цієї стратегії.

В контексті України, мені здається, дуже важливо також прив'язати цю роботу з реформою сектору безпекового, яка почалася декілька років тому, і були обговорення, які ще тривають, і реформа безпекового сектору, це дуже важливо, тому що в багатьох випадках, які були задокументовані, зокрема місією ООН, ми бачимо, що ситуація пов'язана з тим, що іноді представники сил безпеки чи військових здійснюють відповідні злочини. Отже, необхідно працювати із реформою цієї галузі як би паралельно з імплементацією цієї політики. І це досвід, безумовно, не лише України. Це я кажу, ґрунтуючись на досвіді спостереження того, що відбувалося в інших країнах світу. І якщо не забезпечувати відповідний процес реформи у безпековому секторі, то часто це підриває ті результати, які ми досягаємо. Ми не досягаємо того, чого прагнемо. Тож це те, про що треба пам'ятати, виходячи з досвіду інших країн.

І ще одне питання – це питання постраждалих та жертв таких злочинів. Вони повинні залучатися до процесу, тому що в багатьох випадках у більшості країн світу дуже важко часто цим людям зробити так, щоб їхній голос був почутий.

Які у нас є системи підтримки постраждалих? Безумовно, вони повинні мати доступ до тих послуг, які їм необхідні після того, як вони пережили такий травматичний досвід. Це ще один урок, винесений з досвіду моєї роботи. Тобто важливо пам'ятати, що злочинці – це один напрямок стратегії, тобто це одна частина проблеми, але є й інша сторона – це постраждалі, часто ми про них забуваємо. Тож треба шукати такий баланс між забезпеченням відповідальності і забезпеченням можливостей реабілітації для постраждалих. Я думаю, що це залишається дуже важливим аспектом будь-якого процесу розв'язання ситуації щодо сексуального насильства у контексті конфлікту.

Я працювала в Україні небагато, втім мала досвід роботи в інших країнах, і можу сказати, що... ну, я думаю, що ця робота буде, можливо, не такою складною, як у контексті там Південного Судану, і ви маєте певні переваги, тобто ви можете уже використовувати ті структури, ту основу, яка є в країні.

І я також хотіла сказати, що я не відстежувала весь хід нашої дискусії, тому що певний час в мене пішов, щоб налаштувати програмне забезпечення. Але ви виговорили про Національний план дій щодо впровадження Директиви 13... Резолюції 1325 і як реалістично впровадити ті положення, які можуть бути застосовані до проблеми сексуального насильства в контексті в зоні конфлікту, і це дійсно таке складне питання. Втім необхідно також звертати увагу на більш широкий спектр і контекст інших аспектів, які охоплює Резолюція 1325. І я спостерігала в інших країнах, в країнах, які мають інший контекст, ніж Південний Судан, але вони часто використовують спеціальний національний план саме з проблеми сексуального насильства в зоні конфлікту. Тому що часто виявляється, що це проблема дещо іншого



характеру. І, скажімо, коли військові вчинюють безпосередньо ці злочини або... тобто розробляється спеціальний тематичний план дій національний і різні установи... часто він розробляється саме в межах Збройних Сил, тому що інші установи чи відомства, можливо, не настільки ефективно можуть працювати в цьому напрямку. Зокрема, ми це бачили на прикладі Конго.

Законодавство – це важливо і воно має відповідати. Відобразити основні засади і основні концепції, поняття у контексті сексуального насильства в зоні конфлікту. І часто тут необхідно визначити особливості переслідування ....., які вчинили саме цей вид злочину, тому що він має свої особливості.

Це такі загальні зауваження, виходячи з досвіду роботи в інших країнах, і як вам видніше, як застосувати до контексту України. Але перед тим, як я завершу, я хочу ще раз вас привітати. Бачу знайомі обличчя, люди, з якими я працювала, пані Катерина. Я впевнена, що якщо ця стратегія у ваших руках, то вона буде впроваджена і працюватиме.

Дякую дуже.

ГОЛОВУЮЧА. Дуже дякую вам за виступ. Дякую, що ви поділились своїм досвідом. І дійсно, я ставила цей акцент, що відповідальність та реабілітація мають бути відповідні один одному. Щоб ми не забували ні про одну сторону, ні про іншу сторону.

А зараз я хочу надати слово Щербаченку Володимирі Валерійовичу – голові "Східноукраїнського центру громадських ініціатив", який, власне, теж дуже ґрунтовно займається цією проблематикою. Прошу вас до слова, пане Володимире. Пане Володимире, поки що відсутній звук у вас.

ЩЕРБАЧЕНКО В.В. А зараз?

ГОЛОВУЮЧА. Зараз є, чуємо вас.

ЩЕРБАЧЕНКО В.В. Доброго дня всім! Дякую за запрошення і можливість виступити. Змушений говорити в польових умовах. Я сьогодні в Маріуполі. І тут ми, власне, з жінками, які зазнали сексуального насильства в ході конфлікту, проводимо тренінг для курсантів Донецького інституту внутрішніх справ, власне, із запобігання сексуальному насильству. Тобто, знаєте, на практиці робимо цю роботу. Розпочинаємо такий проект. Вже було кілька тренінгів для військовослужбовців Збройних Сил України. І це, власне, один з подальших таких заходів для того, щоб це міняти в реальному житті цю ситуацію.

Наша організація займається документуванням злочинів, які стались в ході збройного конфлікту. Один з пріоритетів документування – це, власне, випадки сексуального насильства. І виходячи з цього досвіду, я хотів би побудувати власний виступ. Крім того, ми допомагаємо інституційно в розвитку мережі постраждалих від сексуального насильства в ході збройного конфлікту.

Свій виступ я хотів би побудувати на оцих трьох пунктах, які окреслила Неллі Яковлєва, пані Неллі на самому початку круглого столу: перше – це переслідування злочинців, друге – законодавче забезпечення і третє – програма реабілітації. Звичайно, з боку громадськості ми надзвичайно задоволені і вітаємо прийняття цього закону, який умовно називають "про військових злочинців". Але з тих проблем, які лишаються, я хотів би наголосити на відсутності навиків і вмінь у представників правоохоронних органів у розслідуванні цих злочинів. Навіть спілкуючись з представниками Офісу Генерального прокурора, того департаменту, який безпосередньо займається розслідуванням злочинів, при всій повазі до цих людей і до тієї роботи, яку вони роблять, коли мова йде про пріоритети в їх роботі, на жаль, сексуальне насильство і злочини такі не вказуються в пріоритетах. І більше того, в розмові з постраждалими, які давали свої свідчення представникам Офісу Генерального прокурора, іноді ці люди нарікають на те, що їм просто говорять, що те сексуальне насильство, яке над

вами відбувалося, на жаль, складно буде довести. І фактично в такий спосіб як би не заохочують, однозначно, людей постраждалих повідомляти про ці злочини, хоча це необхідно робити. І тут от якщо говорити про підтримку міжнародної спільноти, про подальші кроки урядових структур, однозначно були б доцільними розробка протоколів, документування і доведення цих злочинів правоохоронними органами, активне залучення представників проведення психіатричних експертиз з постраждалими, які б могли виступати, і потім було використано в якості доказової бази в судах.

Хотів також наголосити на відсутності публічної інформації про розслідування такого типу злочинів від правоохоронних структури різних – і МВС, і СБУ, і тим таки Офісом прокурора.

Законодавче забезпечення. Тут, ну, готуючись до круглого столу, ще раз переглянув ті законодавчі акти, які на сьогоднішній день регулюють допомогу різним категоріям постраждалих, ну, можливо, не регулюють, але покликані регулювати. Зокрема, от проект Закону про правовий статус і соціальні гарантії осіб, які незаконно були позбавлені волі, заручників або засуджених на тимчасово окупованих територіях. Проект закону, власне, він регламентує допомогу тим постраждалим, які утримувалися в полоні. Переважна більшість випадків сексуального насильства, про які ми знаємо, вони так само відбувалися під час незаконного затримання. Але, на жаль, ні в цьому проекті закону, ні в альтернативному законі, який начебто розробляло Міністерство тимчасово окупованих територій, і в цих... в проектах цих документів немає такої окремої категорії, власне, як постраждалі від сексуального насильства. І якщо от учасники цього круглого столу, я так розумію, це ті люди, які поділяють думку про те, що важливо для того, щоб ця категорія була окремо виокремлена в законодавстві для того, щоб в такий спосіб ми підкреслили важливість визнання цього злочину, важливість визнання болю, втрат, які понесли ці люди. Давайте, ну, і в законодавчому полі все-таки окреслювати як окрему категорію цих постраждалих, їх нема ні

в проектах законів, яких присвячені.... мали бути присвячені допомозі цій категорії постраждалих.

Так само цій категорії постраждалих від сексуального насильства нема в жодній з постанов Кабінету Міністрів, які регламентують тут надання, власне, різних типів допомоги особам, які перебували в полоні. Було кілька постанов КМУ, але в жодній з них постраждалих від сексуального насильства немає. Думаю, що це треба виправляти.

Що стосується програм реабілітації, тут уже озвучувалось потреба і в медичній, і в психологічній допомозі цим людям. Я хотів би наголосити на тому, що, власне, знайти ресурс для відновлення постраждалих можуть не тільки в цих програмах медичної допомоги, психологічної реабілітації, але і в фінансових компенсаціях, які будуть, скажімо так, прийнятні для нашої небагатої держави. Але це так само може бути ресурс для відновлення цих людей, і такі кошти, наприклад, сплачуються для окремих категорій осіб, які пройшли полон, очевидно, вони можуть виплачуватися і для осіб, які зазнали сексуального насильства.

Ще один аспект, який стосується практики, власне, визнання і допомоги постраждалим, які зазнали сексуального насильства, є наступний. Тобто наслідки цього сексуального насильства, вони можуть бути різні, це фізичні травми можуть бути, але так само і психологічні. На жаль, я, не дивлячись на те, що ми активно працюємо з цією категорією постраждалих, мені невідомо жодного випадку, коли особи, які зазнали сексуального насильства і в ході збройного конфлікту, щоб їм був наданий якийсь ступінь інвалідності. Хоча, власне, існуючі механізми законодавчого забезпечення, вони, на теоретичному рівні вони начебто дозволяли допомагати використовувати ці існуючі механізми і Постанови КМУ про питання медично-соціальної експертизи і про затвердження... наказ МОЗу про затвердження інструкцій про встановлення інвалідності, вони, власне, здається, дозволяли б тим жінкам, які отримали внаслідок... жінкам і чоловікам, які внаслідок сексуального насильства отримали ПТСР, навіть не

зазнавши там фізичних певних втрат, здається, вони дозволяли б цим людям надавати інвалідність і фінансово в такий спосіб, який встановлений в нашому законодавстві, допомагати цим людям. Очевидно, я передбачаю, що наша система надання цього – інвалідності і подальших виплат, вона не зовсім готова до роботи з такою категорією постраждалих. Але, очевидно, цей механізм треба розвивати, використовувати, і це, мені здається, один із важливих напрямків роботи, і те, що на практиці можна було б зробити для цієї категорії постраждалих.

Ну, ще раз хотів би наголосити про те, що важливо самих постраждалих залучати в цей процес, і ми будемо раді, зі свого боку, сприяти з тим, щоб якомога більше чоловіків і жінок, які безпосередньо зазнали сексуального насильства, ставали учасниками таких обговорень і консультацій, щоб люди всі безпосередньо від себе говорили про їхні потреби і проблеми.

Дуже дякую за увагу і за можливість виступити.

ГОЛОВУЮЧА. Пане Володимире, дякую вам за доповідь, дякую, що ви зацентрували увагу на таких дуже прикладних аспектах, і сподіваюся, що в подальшому наша співпраця буде системною, якщо ви станете таким комунікатором, скажімо так, між нами як комітетом і між жертвами насильства. Ще раз дякую.

Шановні учасники і учасниці, ми вичерпали список попередніх заявлених виступів. А, можливо, в ході дискусії у когось з'явилися коментарі, маєте зауваження чи запитання і хтось ще хоче додатково виступити? Поки що я не бачу, всі мікрофони вимкнені.

Так, будь ласка, Аліна Павлюк, прошу вас до слова.

ПАВЛЮК А.В. Доброго дня! Мене чути?

ГОЛОВУЮЧА. Так, вас чути.

ПАВЛЮК А.В. Я представляю Офіс Генерального прокурора, Департамент ..... збройного конфлікту. Ми як департамент, в принципі, створені нещодавно, але наша робота направлена на систематизацію процесів у кримінальних провадженнях, які стосуються злочинів, вчинених .....

Кілька ремарок щодо сьогоднішнього обговорення і, в принципі, роботи Департаменту ..... Сексуальне насильство, звичайно, під час збройного конфлікту є досить такою складною проблемною темою як і в плані роботи, так і в плані нормативної .....

З цією ситуацією, що ми маємо зараз, кілька аспектів, на які я б хотіла наголосити, по-перше, як говорилося вже сьогодні, важливим моментом є якість нашого законодавства національного, і, на жаль, Кримінальний кодекс України, дійсно, не містить спеціальних статей, які б визначали склади злочинів, саме пов'язаних з сексуальним насильством в умовах збройного конфлікту. Ми можемо розпоряджатися тільки розділом, ..... Кримінального кодексу, який визначає злочином ..... статевої недоторканності та статевої ..... Зважаючи на те, що ми маємо збройний конфлікт, і все ж таки Кримінальний кодекс передбачає кілька статей, які можуть бути застосованими в даній ситуації, то на практиці у правоохоронному органі ..... Кримінального кодексу, це порушення закону ..... Саме через формулювання цієї статті ми можемо ..... та обґрунтовувати позицію у кримінальних провадженнях з урахуванням ....., які також стосуються заборони сексуального насилля.

Зважаючи на те, що Україна визнала юрисдикцію Міжнародного кримінального суду відповідною декларацією, то ми також звертаємо увагу на... ..... і зокрема Римського статуту Міжнародного кримінального суду, який передбачає як серед складу злочину проти людяності, так і складів воєнних злочинів, крім тих, які пов'язані з сексуальним насильством. І

зокрема Офіс прокурора Міжнародного кримінального суду у своїх звітах зазначав про те, що ..... відповідно до отриманих ним.....

По-друге, щодо конкретних кримінальних проваджень і конкретного... *(Не чути)* Варто зазначити, що... *(Не чути)* І наразі залишається ..... процесуального керівництва, тобто вже слідчі дії можуть проводитися ..... прокуратурою і відповідними слідчими органами.

По-друге, з тих кримінальних проваджень, які пов'язані ..... конфлікту розглядаються факти сексуального насилля в рамках кримінальних проваджень пов'язаних за фактами жорстокого поводження з людьми, які... *(Не чути)* І в разі зазначеної ..... про відповідні факти, то розслідування також продовжується і щодо фактів по сексуальному насиллю. Але тут також виникає декілька ....., з якими зіштовхуються правоохоронні органи, які значно впливають як на ....., по-перше, це те, що правоохоронні органи не мають доступу безпосередньо до територій, на яких вчиняються відповідні діяння, тому значно ускладнюється процес або можливість проведення огляду безпосередньо місця події і .....

По-друге, досить складна робота з постраждалими особами від сексуального насильства, бо не всі, на жаль, готові говорити про це. І були випадки, коли лише під час другого або третього опитування людина, яка постраждала дійсно від насилля, могла про це говорити. Це безпосередньо залежить від як стану особи, психологічного стану, і також негативно на це впливає рівень довіри до ..... особи. Про це також варто зазначати і це варто розуміти.

І крім того, ....., що ця категорія злочинів є досить чутливою і досить особливою в процесі доказування, то у більшості випадків, які саме повідомляються особами, які ..... несповоди, на жаль, через те, що пройшов досить значний період часу з самого факту застосування сексуального насильства до моменту звернення або спілкування зі слідчим

складно встановити саме фізичні характеристики або фізичні сліди злочинів, що також значно впливає на процес...

ГОЛОВУЮЧА. Аліно, я перепрошую, але у вас випав звук.

ПАВЛЮК А.В. Так-так. Це, в принципі все, про що я хотіла зазначити до цього обговорення. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Добре, пані Аліно, щиро вам дякую... *(Не чути)*

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Неллі, у вас мікрофон виключений.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Неллі, ви вимкнули мікрофон свій.

ГОЛОВУЮЧА. Вибачте, будь ласка. Дякую.

Тому я ще раз дякую пані Аліні за те, що вона представила позицію і департаменту Офісу Генерального прокурора, щоб ми розуміли, з якими проблемами зіштовхується правоохоронна система, які якраз при підготовці і прийнятті законодавства, власне, теж орієнтувались на ті проблеми.

Шановні учасники і учасниці, я вже ставила питання: чи є бажаючі виступити? І на жаль, у чаті більше не отримала відповідей. Тому відповідно ми маємо сьогодні завершувати цей етап нашої дискусії. Я думаю, він не є першим і він стовідсотково не є останнім. Від себе і від імені комітету хочу подякувати представникам міжнародних організацій, народним депутатам України, дипломатичним місіям, представникам громадянського суспільства, представникам органів виконавчої влади, звичайно, уряду, за те, що проявили інтерес до цієї дискусії і, власне, за те, що висловили свої дуже ґрунтовні думки.

Відповідно, після цього ми розуміємо базові проблеми в законодавстві. Я думаю, що ми їх поступово будемо врегульовувати. Ну, зокрема, ми



почнемо, мабуть, з правок 2689, так, щодо імплементації норм міжнародного гуманітарного і кримінального права, і в подальшому я висловлюю свої щирі сподівання на те, що наша взаємодія між різними гілками влади щодо цього питання і громадянського суспільства, і міжнародних організацій буде ставати все більш системною для того, щоб ми дійсно прийшли до ефективних ..... в межах цієї проблематики.

Тому я ще раз дякую всім за участь і бажаю на все добре. Будемо працювати разом в залі. Дякую.

Завершуємо тоді відеоконференцію. Дякую.